

prof. dr hab. inż. Rafał Miłaszewski
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
Wydział Biologii i Nauk o Środowisku

Recenzja
rozprawy doktorskiej mgr Renaty Dębeckiej-Pisarek
nt.:
„Rewitalizacja terenów zdegradowanych jako element strategii zrównoważonego
rozwoju regionu przemysłowego”

1. Formalna podstawa opracowania

Formalną podstawę opracowania recenzji stanowi zlecenie, z dnia 30.09.2019 roku, Dziekana Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach Pani Profesor Celiny M. Olszak.

2. Charakterystyka rozprawy

Rozprawa doktorska mgr Renaty Dębeckiej-Pisarek liczy 187 stron tekstu, w tym 51 tabel i 15 rysunków. Składa się ona z 4 rozdziałów, Wstępu i Zakończenia. W pierwszym rozdziale omówiono podstawowe pojęcia dotyczące gospodarowania terenami zdegradowanymi. W tym rozdziale przedstawiono również cele i etapy rewitalizacji, programy rewitalizacji oraz źródła ich finansowania. Z kolei w drugim rozdziale podjęto próbę usystematyzowania podstaw i zasad teorii zrównoważonego rozwoju. Przedstawiono podstawowe założenia polityki ekologicznej oraz działania Unii Europejskiej w świetle idei zrównoważonego rozwoju jak również cechy rozwoju lokalnego realizowanego zgodnie z tą ideą. Rozdział trzeci zawiera takie zagadnienia, jak tworzenie gminnej strategii zrównoważonego rozwoju oraz jej zintegrowanie z Agendą 21. Omówiono również metody monitorowania stałego rozwoju gminy oraz działania podejmowane w gminach w trakcie procesu rewitalizacji. W tym rozdziale przedstawiono także przykłady udanych rewitalizacji terenów zdegradowanych. W czwartym rozdziale opisano zastosowanie metody studium przypadku (CASE STUDY) do oceny procesów rewitalizacyjnych, prowadzonych na terenach zdegradowanych w gminach Jaworzno, Bytom oraz Sosnowiec. Opracowano analizy procesów rewitalizacyjnych w tych gminach i określono ich efektywność. Wykonano także ocenę wpływu efektywności

procesów rewitalizacyjnych na realizację założeń zrównoważonego rozwoju. Rozprawę kończą wnioski sformułowane przez Autorkę na podstawie wykonanych w pracy badań i analiz.

Umieszczona na końcu rozprawy Bibliografia zawiera 64 pozycje a zestawienie Źródła – 21 pozycji. Do pracy załączono trzy aneksy, zawierające kwestionariusze ankiet skierowanych do:

- ✓ mieszkańców Jaworzna na temat rewitalizacji linii kolejowej Jaworzno – Szczakowa – Zawiercie,
- ✓ mieszkańców Sosnowca na temat rewitalizacji kompleksu rekreacyjnego „Stawiki”,
- ✓ mieszkańców Bytomia na temat rewitalizacji kamienic przy Rynku.

3. Merytoryczna ocena rozprawy

Temat rozprawy doktorskiej mgr Renaty Dębeckiej-Pisarek uważam za ważny zarówno w jego aspekcie poznawczym jak też aplikacyjnym. Rewitalizacja jest ważnym elementem strategii zrównoważonego rozwoju. Województwo Śląskie stanowi obszar uprzemysłowiony, którego znaczną powierzchnię zajmują tereny zdegradowane. W tej sytuacji wdrożenie strategii zrównoważonego rozwoju na terenie województwa śląskiego nie jest możliwe bez skutecznej ich rewitalizacji.

We Wstępie Autorka prawidłowo określiła sześć podstawowych celów rozprawy doktorskiej.

Jako pierwszą hipotezę badawczą rozprawy doktorskiej Autorka przyjęła, że efekty przeprowadzonych procesów rewitalizacyjnych terenów zdegradowanych wpływają na poprawę warunków życia mieszkańców tych terenów. Przyjęła również drugą hipotezę badawczą, że metoda studium przypadku jest skutecznym narzędziem do oceny efektywności przedsięwzięć rewitalizacyjnych przeprowadzanych na terenach zdegradowanych.

Osiągnięciu założonych celów pracy oraz weryfikacji przyjętych hipotez badawczych został podporządkowany układ pracy.

W rozdziałach pierwszym i drugim Autorka wykazała się dobrą znajomością dorobku teorii nauk ekonomicznych w zakresie polityki zrównoważonego rozwoju, polityki ekologicznej oraz polityki regionalnej.

Trzeci rozdział pracy został poświęcony podstawom, i zasadom realizacji procesów rewitalizacyjnych w świetle gminnej strategii zrównoważonego rozwoju.

Najważniejszą częścią pracy jest rozdział czwarty zatytułowany „Zastosowanie metody studium przypadku do oceny przeprowadzonych procesów rewitalizacyjnych terenów zdegradowanych w gminach Jaworzno, Bytom oraz Sosnowiec w świetle założeń zrównoważonego rozwoju”. Sformułowanie tytułu tego rozdziału wydaje się zbyt długie. Można ten tytuł zapisać w następujący sposób: „Zastosowanie metody studium przypadku do oceny przykładowych rewitalizacji”.

Autorka opracowała własną metodę badawczą, która obejmowała dwa elementy, czyli:

- ✓ badania bezpośrednie prowadzone wśród mieszkańców wybranych gmin województwa śląskiego (Jaworzno, Bytom, Sosnowiec),
- ✓ analizę informacji zawartych w dokumentach strategicznych opracowanych przez wybrane gminy (prognozy rozwoju i ochrony środowiska oraz programy rewitalizacyjne na lata 2007 - 2023).

Do wykorzystanych w pracy źródeł informacji Autorka zalicza dokumenty, materiały archiwalne, wywiady, bezpośrednie obserwacje, obserwacje uczestniczące oraz przedmioty fizyczne. Na uwagę zasługuje, prezentowana w tabeli 4.1. na stronie 135, analiza mocnych i słabych stron źródeł wykorzystanych w pracy informacji.

Niewątpliwą zasługą Autorki jest to, że potrafiła, na podstawie materiałów empirycznych uzyskanych w wyniku własnych badań i przy zastosowaniu własnej metody badawczej, dokonać oceny prawidłowości prowadzonego procesu rewitalizacji terenów zdegradowanych w aspekcie poprawy warunków życia ludności zamieszkującej na tych terenach. Taka ocena weryfikuje przyjętą hipotezę badawczą, że rewitalizacja terenów zdegradowanych stanowi istotny element strategii zrównoważonego rozwoju.

Do głównych osiągnięć Autorki, prezentowanych w rozdziale czwartym, można zaliczyć:

- ✓ określenie niedostatków dotyczących metod zarządzania procesami rewitalizacji terenów zdegradowanych,
- ✓ identyfikację potrzeb i priorytetów społeczności lokalnych na terenach podlegających rewitalizacji (rysunek 4.6 na s. 161),
- ✓ próbę opracowania mierników, służących do pomiaru efektywności przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenach zdegradowanych.

W swoich badaniach Autorka posłużyła się metodą sondażową, w której instrumentem badawczym był kwestionariusz ankiety. Zostały opracowane trzy rodzaje kwestionariuszy dla każdej z badanych gmin. Każdy z nich posiada te same pytania i arkusze odpowiedzi, ale różnią się one specyfiką rewitalizacji przeprowadzonej w każdym z badanych miast. Tak więc dla Sosnowca – przeprowadzona była rewitalizacja kulturowo-rekreacyjna, dla Jaworzna – rewitalizacja gospodarcza oraz dla Bytomia – rewitalizacja społeczna.

W ankietach opracowano pięciostopniową skalę odpowiedzi. To umożliwiło porównanie analizowanych w poszczególnych miastach rewitalizacji. Wymagało to jednak obliczenia średnich ważonych dla danych odpowiedzi, według wzoru zamieszczonego na stronie 165. Uzyskane wyniki poddano korelacji w celu zbadania, czy analizowana rewitalizacja została przeprowadzona zgodnie ze strategią zrównoważonego rozwoju. W tabelach 4.35 - 4.37 zamieszczono średnie wartości zmiennych w zakresie zrównoważonego rozwoju dla rewitalizacji Jaworzna, Bytomia i Sosnowca. Z informacji zawartych w tych tabelach wynika, że główną barierą spełnienia wszystkich aspektów zrównoważonego rozwoju w realizowanych projektach rewitalizacyjnych jest bariera finansowa. Z analizy sytuacji finansowej i środków przeznaczonych w danych gminach na realizację programów rewitalizacyjnych wynika, że najwięcej środków na programy rewitalizacyjne przeznaczono w Bytomiu, w którym rewitalizacja spełniła w pełni założenia strategii zrównoważonego rozwoju, w odróżnieniu od rewitalizacji w Jaworznie i Sosnowcu.

Wnioski wynikające z przeprowadzonych w pracy analiz zostały sformułowane w sposób konsekwentny i logiczny. Na szczególną uwagę zasługuje, zamieszczony na stronie 186, wniosek o tym, że zastosowana w pracy metoda studium przypadku (CASE STUDY), pomimo pewnych ograniczeń, okazała się skutecznym narzędziem do oceny efektywności przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenach zdegradowanych. Przy realizacji projektów rewitalizacyjnych, oprócz wspomnianego już finansowania, coraz bardziej istotne staje się również programowanie, planowanie oraz stosowanie mechanizmów informacyjno-edukacyjnych, skierowanych szczególnie do mieszkańców gmin oraz innych podmiotów społecznych i gospodarczych.

Generalnie można stwierdzić, że Autorka zweryfikowała przyjęte hipotezy badawcze, które zakładały, że efekty przeprowadzonych procesów rewitalizacyjnych terenów zdegradowanych, zgodnie ze strategią zrównoważonego rozwoju, dotyczą poprawy warunków życia mieszkańców w aspekcie kulturowym, gospodarczym i środowiskowym oraz, że metoda studium przypadku (CASE STUDY) jest skutecznym narzędziem do

przeprowadzania oceny efektywności przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenach zdegradowanych.

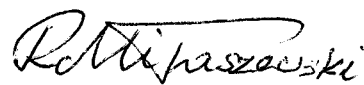
W dobrze uzasadnionym i zredagowanym Podsumowaniu pracy zabrakło jednak, choćby krótkiego opisu o trudnościach na jakie Autorka natrafiła przy weryfikacji przyjętych hipotez badawczych.

5. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska mgr Renaty Dębeckiej-Pisarek stanowi pracę badawczą o charakterze poznawczym. Autorka umiejętnie sformułowała temat badawczy, który następnie rozwinęła w trakcie formułowania hipotez badawczych i celów rozprawy. Autorka wykazała się dobrą znajomością przedmiotu rozprawy oraz umiejętnością rozwiązywania problemów badawczych związanych z prowadzeniem rewitalizacji terenów zdegradowanych. Wykorzystała Ona metodę studium przypadku w badaniu zgodności rewitalizacji, prowadzonej w wybranych gminach, ze strategią zrównoważonego rozwoju.

Wysoko oceniam wysiłek badawczy Autorki oraz umiejętność posługiwania się trudnymi metodami badawczymi.

Na podstawie przeprowadzonej oceny jednoznacznie stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Renaty Dębeckiej-Pisarek nt.: „Rewitalizacja terenów zdegradowanych jako element strategii zrównoważonego rozwoju regionu uprzemysłowionego” jest opracowaniem oryginalnym i odpowiada warunkom określonym w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. 2018, poz. 261) i występuję z wnioskiem do Komitetu Naukowego Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

/Rafał Miłaszewski/

Warszawa, 13.01.2020 roku